

DERLEM DİLBİLİM
ve
SÖZCÜK ANLAMBİLİM

Doğan Aksan
Anısına

Hazırlayanlar

Mustafa Aksan & Gülsüm Atasoy

2021

Toros Üniversitesi Yayınları, Mersin

DERLEM DİLBİLİM VE SÖZCÜK ANLAMBİLİM

Doğan Aksan
Anısına

Hazırlayanlar

Prof. Dr. Mustafa Aksan & Dr. Gülsüm Atasoy

2021

Toros Üniversitesi Yayınları, Mersin

DERLEM DİLBİLİM VE SÖZCÜK ANLAMBİLİM

Yayın Hakları © Toros Üniversitesi Yayınları

Basım Tarihi: 2021

Yayınevi Sertifika No: 40800

e-ISBN: 978-605-9613-05-7

Toros Üniversitesi Yönetim Kurulu'nun 07/10/2021 tarih ve 13/55 no'lu kararı ile basılmıştır.

Toros Üniversitesi Dil Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi tarafından yayınlanmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan hiç bir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Web sayfası: <https://www.toros.edu.tr/icerik/tudam>

İletişim Adresi: Toros Üniversitesi Mezitli Kampüsü Mütercim ve Tercümanlık Bölümü
Akdeniz Mahallesi, 39753 Sokak, No:12, 33340 Mezitli/Mersin

Toros Üniversitesi Dil Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayını

Toros Üniversitesi Mütercim ve Tercümanlık Bölümünün Toros Üniversitesi Dil Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi ile ortaklaşa düzenlediği “Derlem Dilbilim ve Sözcük Anlambilim” konulu çalıştay, 07-08 Kasım 2019 tarihleri arasında Toros Üniversitesinde gerçekleştirilmiştir.

İÇİNDEKİLER

Önsöz

Önsöz..... i

Giriş: Derlem Dilbilim ve Sözcük Anlambilim..... 1

Gülsüm Atasoy

DERLEM DİLBİLİM VE SÖZCÜK ANLAMBİLİM

Sıklık Değerlerinin Sözcükbilimde Kullanımı: İngilizce-Türkçe Bir Karşılaştırma..... 13

Emrah Özcan

Türkçede Karşıtlık Tabanlı İkilemeler: Yapı, Anlam ve İşlev..... 37

Soner Akşehirli

Sözlük Tanımından Sözcük Ağına: Türkçede Zihinde İmge Yaratma Eylemleri..... 75

Pınar İbe Akcan

Güzel Sözcüğünün Derlem-temelli İncelenmesi: Yayılan Ağ Görüntümleri..... 91

Gülsüm Atasoy

Sabır ve Çile: YAŞAM, AHLAK ve DUYGU Kavramlaştırmaları..... 119

Yeşim Aksan ve Mustafa Aksan

ÖNSÖZ

Değerli okurlar,

Prof. Dr. Mustafa Aksan ve Prof. Dr. Yeşim Aksan öncülüğünde Derlem Araştırmaları Merkezinin (DAM) başlattığı çalıştaylar 2015 yılından günümüze kadar devamlılığını korumaktadır. Derlem Araştırmaları Merkezi Çalıştayları her sene tematik bir konuyu ele alarak alanında değerli bilim insanlarını bir araya getirmektedir.

Bu çalıştaylar konuları ve tarihleri bakımından “Corpus-based Word frequency: methods and applications” (19-20 Şubat 2015), “Derlem dilbilim ve edimbilim” (14-15 Nisan 2016), “Türkçede biçim ve işlev” (2-3 Kasım 2017), “Derlem dilbilim ve kavramsal metafor çalışmaları” (23 Kasım 2018) başlıklı çalıştaylardır.

07-08 Kasım 2019 tarihleri arasında beşincisi gerçekleşen DAM çalıştayını “Derlem Dilbilim ve Sözcük Anlambilim” temasıyla değerli bilim insanlarını ve öğrencileri bir araya getirmiştir. DAM V çalıştayını Toros Üniversitesi Mütercim ve Tercümanlık Bölümü ile Dil Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi işbirliğiyle düzenlenmiş ve Toros Üniversitesinde gerçekleştirilmiştir.

Elinizdeki bu kitapta DAM V çalıştayında sunulan, bilimsel hakem değerlendirme süreci sonunda basımı uygun bulunan çalışmaların tam metni bulunmaktadır. Her yıl farklı bir konuya odaklanan bu çalıştay dizisinin ürünleri bilimsel kitap dizisi olarak her yıl okurlarıyla buluşacaktır. “Derlem Dilbilim ve Sözcük Anlambilim” başlıklı bu kitap ise bu kitap dizisinin ilk yayımıdır.

Bu ürünün ortaya çıkmasını sağlayan bu kitaba değerli çalışmalarıyla katkı sunan yazarlarımıza başta olmak üzere, makalelerin değerlendirme sürecinde bizlerden desteklerini esirgemeyen değerli hakemlerimize, son olarak ise “Derlem Dilbilim ve Sözcük Anlambilim” kitabının okurlarla buluşmasını sağlayan Toros Üniversitesi Dil Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezine ve Toros Üniversitesi Mütercim ve Tercümanlık Bölümü öğretim üyelerine sağladıkları katkılardan dolayı teşekkürlerimizi sunarız.

Toros Üniversitesi Mütercim ve Tercümanlık Bölümü adına,

Dr. Gülsüm Atasoy

SIKLIK DEĞERLERİNİN SÖZLÜKBİLİMDE KULLANIMI: İNGİLİZCE-TÜRKÇE BİR KARŞILAŞTIRMA

Using Frequencies in Lexicography: A Comparison of English-Turkish
Dictionaries

Emrah Özcan

Yıldız Teknik Üniversitesi

eoSCAN@yildiz.edu.tr

Özet: Derlem çalışmaları dilin sözcük varlığını ortaya koymaları bakımından özellikle sözlükbilim çalışmalarına önemli veriler sunar. Bu veriler arasında sözcüğün sıklık değeri yer alır. Sıklık, “derlemde bir dilsel öğenin kaç defa geçtiğini gösteren yüzdelik değer” olarak tanımlanmaktadır (Y. Aksan, Mersinli & Yaldir, 2011, s. 397). Türkçe Ulusal Derlemi (TUD)’nin (Y. Aksan, Aksan, Koltuksuz, Sezer, Mersinli, Demirhan & Yıldız 2012) çıktılarında biri olan “Türkçe Sıklık Sözlüğü: Öğrenenler için Temel Sözcük Varlığı”nın (Y. Aksan, Aksan, Mersinli & Demirhan, 2017), gerek anadil konuşucularını hedef alan genel sözlüklerin, gerekse yabancı dil olarak Türkçe öğrenici sözlüğünün hazırlanma sürecinde önemli bir kaynak olduğu yadsınmaz. Bu bağlamda da bir dilde sıkça kullanılan sözcüklerin sözlükte yer almasının gerekliliği göz ardı edilemez. Bu nedenle dilde sık kullanılan sözcüklere, Aksan’ın (2004, s. 376) da belirttiği gibi, sözlükte “maddebaşı değerinin verilmesi” gerekmektedir. Örneğin İngilizce gibi dillerde yapılan çalışmalara bakıldığında, sıklık değerlerinin hem genel sözlüklerde hem de pedagojik sözlüklerde farklı biçimlerde de olsa sıkça kullanıldığı görülmektedir. 1960’lardan itibaren sözlüklerde kullanılmaya başlanan genel derlem verileri (Faaß, 2017), 1990’lardan itibaren Longman ve Collins öğrenici sözlüklerinde sıklık verilerinin sayısal olarak sözlük kullanıcılarıyla paylaşılması biçiminde kendini göstermektedir (Kilgarriř, 1997). Bu veriler ışığında, sıklık değerlerinin hem genel olarak anadil konuşucuları hem de Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için hazırlanacak sözlüklerde sözlük maddebaşı seçimi ve maddebaşı anlam sıralamasında yardımcı bir öğe olarak kullanılması, buna ek olarak sözcüklerin sıklık görünümlerinin sözlükte kullanıcılara

gösterilmesi sözlük hazırlama sürecinde olumlu yönde fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada, derlem verilerinden elde edilen sıklık değerlerinin sözlük hazırlama sürecinde nasıl kullanıldığı İngilizce ve Türkçe sözlükler arasında bir karşılaştırma yapılarak ortaya konmaya çalışılacaktır.

Anahtar sözcükler: *Sözlükbilim, Türkçe Sözlük, Öğrenci Sözlüğü, Sıklık, Maddebaşı Seçimi, Maddebaşı Anlam Sıralaması, Tanımlama Sözcükleri, Derlem Temelli Sözlük*

Abstract: Corpus studies provide important data especially for lexicographical studies through revealing the core vocabulary of the language. These data include the frequency value of words. Frequency is defined as “percentage value that indicates how many times a linguistic element is cited in the corpus” (Y. Aksan, Mersinli & Yaldır, 2011, p. 397). One of the outputs of the Turkish National Corpus (TNC) (Y. Aksan, Aksan, Koltuksuz, Sezer, Mersinli, Demirhan & Yıldız 2012) is a frequency dictionary called “A Frequency Dictionary of Turkish: Core Vocabulary for Learners” (Y. Aksan, Aksan, Mersinli & Demirhan, 2017) and it is undeniably an important resource for compiling either general monolingual dictionaries for native speakers or learner’s dictionaries for Turkish as a foreign language learners. In this regard, it is important to include frequently used words in the dictionary. Therefore, frequently used words in the language should be “given the value to be a headword” in the dictionary as Aksan (2004, p. 376) states. When we look at lexicographical studies and their practices in languages such as English, it is seen that frequency values are frequently used in both general and pedagogical dictionaries, albeit in different formats. General data from corpus have been in use in dictionaries since the 1960s (Faaß, 2017), and starting from 1990s, Longman and Collins learners’ dictionaries share these numbers of frequency data with their dictionary users (Kilgarriff, 1997). Given these data, it is believed that the frequency values will not be used solely as an aid for dictionary users, both native speakers and those who learn Turkish as a foreign language, but also for headword selection and sense ordering during the process of dictionary compiling.

This study aims to find out how frequency values obtained from corpus are used in the dictionary compiling process via comparing English and Turkish dictionaries.

Keywords: *Lexicography, Turkish Dictionary, Learners’ Dictionary, Frequency, Headword Selection, Sense Ordering, Defining Vocabulary, Corpus-based Dictionary*

1.GİRİŞ

Bir sözcüğün var olup olmadığı dilde kullanılıp kullanılmadığıyla ölçülebilir. Bunu anlamının en kolay yolu o sözcüğün bir metin ya da söz içerisinde yer alıp almadığına bakmaktır, böylece o sözcüğün varlığına tanıklık edilir. Bunu yapmanın yolu, dilde geçen metinleri ve/veya sözleri bir araya toplamaktır ki özetle derlemi tarif etmiş oluruz. Bu bakımdan derlemler bu varoluşa tanıklık etmeleri nedeniyle dilin betimlenmesine yardımcı olurlar. Bu betimleme sadece tanıklıkla sınırlı kalmaz, dilde hangi sözcüklerin daha çok tercih edildiği, hangilerinin daha az tercih edildiğini göstermiş olur. Bu noktadan hareketle,

derlemler sözlüklerin oluşturulma süreçlerinde sözlükbilimcilere yol gösterir, sözlüğün içermesi gereken sözcüklerin hangileri olmaları konusunda onlara ipucu verir.

Derlemleri daha iyi tanıyabilmek için farklı dilbilim sözlüklerinde yer alan tanımlamalarına bakılabilir. Vardar'ın (1998) *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*'nde her ne kadar “*derlem*” sözcüğü yer almasa da başka kaynaklarda da derlem yerine kullanılan “*bütünce*” sözcüğü tanımlanmaktadır. Vardar “*bütünce*” sözcüğünü şöyle tanımlamaktadır:

bütünce (Alm. Korpus, Fr. corpus, İng. corpus). Bir dili betimlemek ve çözümlenmek amacıyla derlenmiş sözlü ya da yazılı örnekler, sözceler bütünü. Her bütünce bir seçme ürünüdür. Betimlemeye yönelik bir dilbilimci inceleyeceği alanı en iyi biçimde yansıtabilecek ve kendisine elverişli bir gözlem temeli sunabilecek bir bütünce saptamak zorundadır. Buna karşılık, üretici dilbilgisinde, hiç değilse buradaki anlamıyla bütünce kullanılmaz.

İmer, Kocaman ve Özsoy'un (2011) “*Dilbilim Sözlüğü*”nde de derlem sözcüğü yerine yine “*bütünce*” sözcüğü yer almakta ve tanımı şu biçimde yapılmaktadır:

bütünce (corpus) *genel* Dil betimlemelerinde ya da dil konusundaki varsayımları doğrulamada kullanılan yazılı/sözlü veriler toplamı. Üretici dilbilimciler dil bütünceleri zorunlu olarak bir seçmenin ürünüdür, bu nedenle sınırlıdır diyerek eleştiri yöneltmişler, dilin bütünlüğüne ulaşmak için dilbilimcinin sezgilerinin de veri olarak kullanılabilmesini öne sürmüşlerdir. Dilbilim incelemelerinde bütüncenin kapsamlı ve dilin bütününe kuşatacak biçimde olması ve yeni verilerle desteklenmesi gerekir.

Bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere derlemler sözlüklerin hazırlanmasında dilde kullanılan sözcüklere işaret etmeleri açısından önemlidir. Sözlük hazırlık sürecini sözcüklerin sıklıkları saptar dolayısıyla dilde daha sık kullanılan sözcüklerin daha az kullanılanlara göre sözlüğe alınma olasılığı elbette ki yüksektir. Kısacası, dilde sıkça kullanılan sözcüklerin sözlükte yer alması amaçlanır.

Bu çalışmanın amacı, derlemde elde edilen sıklık değerlerinin İngilizce ve Türkçe sözlüklerde nasıl kullanıldığını karşılaştırarak betimlemektir. Bu betimleme çerçevesinde, sıklık değerlerinin gerek genel sözlüklerde gerekse öğrenici sözlüklerinde nasıl kullanıldığı ortaya konmaya çalışılacaktır. Bu karşılaştırma Türkçe sözlük çalışmalarının günümüzde geldiği noktayı belirlemesi açısından önem taşımaktadır. Buradan hareketle, Türkçe sözlük çalışmalarında sıklık değerlerinin nasıl kullanılacağı gözden geçirilecek, çalışma sonunda elde edilen veriler ışığında sıklık değerlerinin Türkçe Sözlük'te gösterilmesi durumunda ortaya çıkacak olası ürün ve olası yararları tartışılacaktır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Sözlüklerdeki tanımlardan da anlaşılabilceği gibi derlemler dilin betimlenmesi, özelde de sözlükbilim çalışmalarıyla dil öğretimine bir taban oluşturma görevini üstlenmektedir. Derlemleri odağına alan derlem dilbilim çalışmaları da bu açıdan çok önemli çıktılar sunmaktadır. Bu çıktılara Kocaman ve Osam (2000) da sözlüklerinde “derlem dilbilim” maddesinin tanımında yer vermektedir:

“Değişik amaçlarla kullanılmak üzere bilgisayarla (yazılı, sözlü) kapsamlı metinlerin toplanması ve işlenmesiyle ilgili dilbilim dalı. Bütüncü dilbilim yoluyla toplanan veriler betimlemeli, kuramsal dilbilim için veri sağlamanın yanında, özellikle sözlük hazırlanması, kitap yazımı gibi güncel uygulama alanları için sözcük sıklıklarının saptanması vb amaçlarla da kullanılır. İngilizcede en çok bilinen bütün çalışmaları arasında British National Corpus anılabilir (bkz. Johnson & Johnson, 1998)”

Tanımda kuramsal dilbilim için sağlanan verilerden, sözlüklerin hazırlanmasına verilen katkıdan ve buna ek olarak da sözcük sıklıklarının saptanmasından bahsedilmektedir. Tam bu noktada derlemlerin aslında birden çok çıktı sağladığı çok açık bir biçimde görülmektedir. Derlemlerin kullanılmaya başlanmasından önce bu gibi çıktılardan yararlanmak için 1960’ların başlarında ilk olarak bilgisayarlar sözlük hazırlama çalışmalarında sınırlı biçimde sadece veritabanı olarak kullanılmaya başlanmıştır (Faaß, 2017; Horák & Rambousek, 2017). 1978 yılına gelindiğinde *Longman Dictionary of Contemporary English* sözlüğü hazırlanırken bilgisayarlardan yararlanılmıştır ancak bu uygulamalar bir derlem içermemektedir sadece bilgisayarların hesaplama hızından faydalanılmıştır. İlk olarak 1980’lerin başlarında *COBUILD* projesi kapsamında güncel bir İngilizce derlemi oluşturulmuş ve ardından da derlemler sözlüklerde kullanılmaya başlanmıştır (Sinclair, 1987). 1990’larla birlikte yaynevleri kurum içerisinde kullanılan özel sözlük hazırlama yazılımlarını kullanmaya başladılar (Horák & Rambousek, 2017, s. 180). Hemen ardından 1995’de, *Longman Dictionary of Contemporary English (LDOCE3)* ve *Collins Couild (COBUILD2)* sıklık değerlerini sözlükte kullanmaya başladılar (Kilgarriff, 1997). İnternet’in yaygınlaşması ve bilgisayarların gelişmesiyle, artık günümüzde birçok sözlük bilgisayarlardan ve bunun bir yan ürünü olarak da derlemlerden yararlanmaktadır. Bu bağlamda özetleyecek olursak, derlemlerden elde edilen veriler öncelikle hangi sözcüklerin dilde yer aldığı ve sonrasında da bu sözcüklerin dilde ne kadar çok kullanıldığı ya da diğer bir deyişle sıklık bilgisidir. Özellikle İngilizce sözlüklerde sıklık değerlerinin hem genel sözlüklerde hem de öğrenci sözlüklerinde farklı biçimlerde de olsa sıkça kullanıldığı görülmektedir.

2.1. SIKLIK

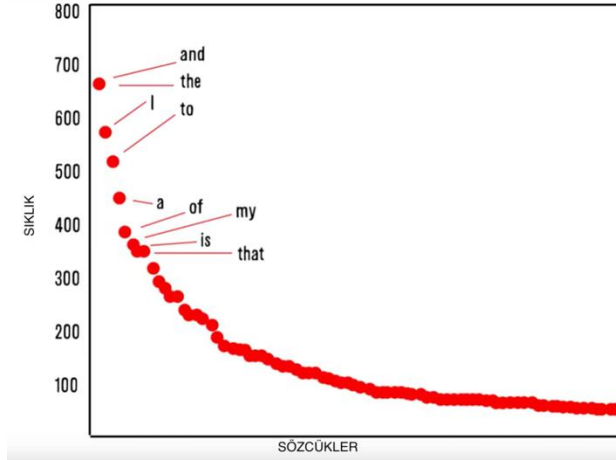
Vardar (1998) sıklığı (*frequency*) şöyle tanımlamaktadır:

“Belli uzunlukta bir konuşma ya da yazıda aynı dilsel olgu ya da birimin gerçekleşme sayısı. Sıklık, kullanılabilirlik kavramıyla birlikte yabancı dil öğretimi alanından öğretilecek öğelerin belirlenmesine ve düzeylendirilmesine büyük katkıda bulunmuştur. Yabancı dil öğretme dışında sözlük çalışmalarının yanı sıra, biçembilim incelemelerinde de bu kavramlar geniş ölçüde yararlanılmıştır. Dildeki sözcüklerin yazıda ve konuşmada eşit olarak dağılmadığını gözlemleyen, kimi öğelerin diğerlerine oranla daha sık kullanıldığını bilincine varan araştırmacılar, birçok dilde sözcüksel sıklık dizelgeleri oluşturmuşlardır. Bu çalışmalar özellikle dil öğretimi konusunda yararlı olmuş, yöntemlerin geliştirilmesini sağlamıştır...”

Vardar’ın tanımı sıklığın ne olduğunu ve bu bilginin nasıl kullanılabileceğini açık ve detaylı bir biçimde tanımlamakta ve sıklığın özellikle yabancı dil öğretimi alanındaki kullanımına dikkat çekmektedir. Aksan ve diğ. (2011, s. 397) sıklığı “derlemde bir dilsel öğenin kaç defa geçtiğini gösteren yüzdelik değer” olarak tanımlamaktadır. Kısacası sıklık dilde bir sözcüğün ne kadar yoğunlukta kullanıldığını göstermektedir. Bu bakımdan diyebiliriz ki, derlemler dilde kullanılan sözcükleri ortaya çıkarmakla kalmaz aynı zamanda hangilerinin daha sık kullanıldığını gün yüzüne çıkarır ve bu bilgiler yabancı dil öğretimi alanında öğrencilere hangi sözcüklerin öncelikle öğretilmesi gerektiğinin bilgisini de sağlamış olur. Bu bakımdan Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi alanında tek dilli bir Türkçe Öğrenci Sözlüğü’nü oluşturabilmek için sıklık verileri büyük önem taşımaktadır.

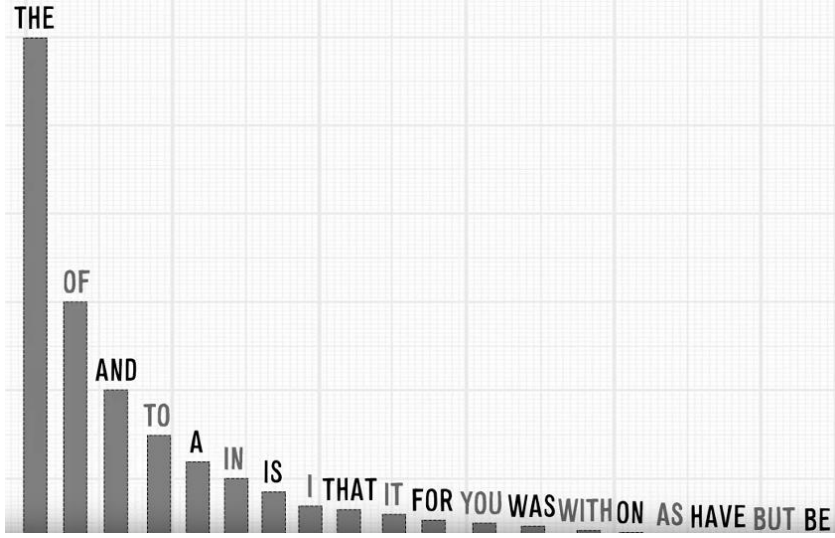
2.1.1. ZIPF YASASI VE PARETO İLKESİ

George Kingsley Zipf (1902-1950) tarafından 1930 yılında ortaya atılan Zipf Yasası’na (*Zipf Law*) göre herhangi dildeki bir metinde kullanılan sözcükler sıklıklarına göre sıralandıklarında sözcüklerin sıra numarasıyla o sözcüğün sıklık sayısı sabit bir sayıdır yani N sırasındaki bir sözcük metnin içerisinde $1/N$ defa tekrar eder (“Zipf yasası”, 2017). Diğer bir deyişle, ikinci sırada yer alan bir sözcük birinci sıradaki sözcüğe göre $1/2$ oranı, üçüncü sıradaki sözcük ikinci sıradaki sözcüğe göre $1/3$ oranı kadar saktır böylece birinci sıradaki sözcük ikinci sıradaki sözcükten iki kat, üçüncü sıradaki sözcükten ise üç kat daha fazla tekrar etmektedir. Zipf, James Joyce’un 1922 yılında yayınlanan *Ulysses* adlı romanında geçen sözcüklerin sıklık değerlerini ve sıralamasını yapmış ve en sık kullanılan sözcüğün 8.000 defa, sıklık sıralamasında 10. olan sözcüğün 800 defa, 100. olan sözcüğün 80 defa ve 1000. olan sözcüğün ise 8 defa tekrar ettiğini gözlemiştir (“Zipf yasası”, 2017). Sözcükler arasındaki bu sıklık ilişkisinin sabit bir biçimde örüldüğü görülmektedir. Shakespeare’in *Romeo ve Juliet* adlı eserindeki sözcükler için *Text Analyzer* (Adamovic, 2009) kullanılarak yapılacak bir sıklık sayımında ilk 10 sözcük şöyle sıralanır: *and, the, I, to, a, of, my, is, that, in*. Tüm sözcükler bir log-log grafiğine aktarıldığında da Şekil 1’dekine benzer bir resim ortaya çıkar.

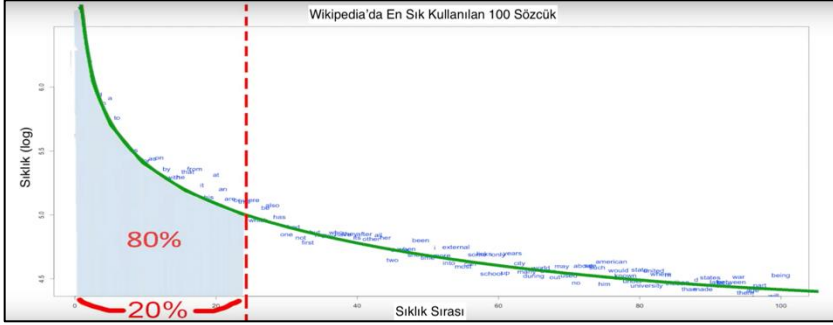
Şekil 1. Romeo ve Juliet'te geçen sözcüklerin log-log grafik üzerindeki görünümü

Şekil 1’de görüldüğü üzere sözcüklerin sıklıkları belli bir sabit oranında azalarak grafikte kavisli bir eğri oluşturur ve sıklık değeri yüksek sözcüklerin arasındaki açıklık gözle görülür biçimdeyken sıklık değeri düşük sözcüklerin birbirlerine yaklaştıkları, eğrinin ise düzleşmeye başladığı gözlemlenir. Zipf Yasası’nda da belirtildiği gibi, sıklık değeri en yüksek sözcükten en düşük sözcüğe doğru sözcüklerin sıklık değeri arasındaki fark giderek azalır, bu nedenle de eğrinin başında sözcükler arasındaki açıklık geniştir, sona doğru iyice daralır. Shakespeare’in *Romeo ve Juliet* eseri özelinde ortaya çıkan bu görünüm dilin geneli için de geçerlidir. Davies (2008) tarafından oluşturulan *The Corpus of Contemporary American English (COCA) (Güncel Amerikan İngilizcesi Derlemi)* derlemi İngilizcenin en sık on sözcüğünü şöyle sıralar; *the, of, and, to, a, in, is, I, that* ve *it*. Bu sözcüklerin sıklık değerlerine bakıldığında yine Zipf Yasası’na uyduklarını ve yine benzer özellikte bir eğri oluşturduklarını görürüz (bkz. Şekil 2).

Şekil 2. COCA'ya göre İngilizcedeki en sık sözcüklerin sıklık sıralaması

Zipf Yasası dilin belli örüntüler sergilediğini ve bu örüntünün genel geçer bir yanı olduğunu ortaya koymaktadır. Zipf Yasası'yla birlikte çokça anılan Pareto İlkesi (*Pareto Principle*) de dilin bu özelliğini başka bir pencereden ele alır. 80-20 kuralı, önemli azın yasası ya da etken seyrekliği ilkesi olarak da anılan bu ilke İtalyan ekonomist Vilfredo Pareto'nun 1906 yılında, ülkesindeki gelir dağılımının eşitsizliğini göstermek için oluşturduğu bir matematiksel formüle dayanır. Bu formüle göre Pareto İtalya'daki arazilerin yaklaşık %80'inin, nüfusun %20'sine ait olduğunu gözlemlemiştir ("Pareto ilkesi", 2020). Bu olgudan yola çıkarak ortaya atılan Pareto İlkesi'nin birçok alanda da geçerli olduğu gözlenmiştir. Zipf Yasası doğrultusunda oluşan grafiği Pareto İlkesi penceresinden bakacak olursak bir metin kümesinin %20'lik kısmını oluşturacak olan en sık kullanılan sözcükleri bilmek, o dili anlamak için gerekli olacak %80'lik dilime de hâkim olmak demektir. Bu durumu örneklendirmek için Wikipedia'da kullanılan en sık 100 sözcük bir log-log grafiği üzerinde gösterilmektedir (bkz. Şekil 3). Eğrinin kavis yapmaya bitirip düzleşmeye başladığı yere bir kesit çizildiğinde kesitin sol tarafında sık kullanılan sözcükler, sağ tarafında da daha az kullanılan sözcükler kalacaktır. Kesitin solda kalan kısmında yer alan sözcükler çeşit (*type*) olarak takriben %20'lik bir bölümü temsil etse de örnekçe (*token*) olarak %80'lik kısmı temsil etmektedir. Diğer bir anlatımla kesitin solunda kalan sözcükler, yani sık kullanılan sözcükler, metnin tümünü anlamamızı sağlayacak olan sözcüklerdir.

Şekil 3. Wikipedia'da en sık kullanılan 100 sözcük. Kaynak: (Michael Stevens, 2015)

2.2. DİL ÖĞRETİMİNDE DERLEM KULLANIMI

Dili betimleme özelliklerinden dolayı derlemler, gerek dil öğreniminde öğrencilere gerekse dil öğretiminde öğreticilere büyük yararlar sağlamaktadır. Bu yararların en başında da dilde en sık kullanılan sözcüklerin listelenmesi gelmektedir. Bir sözcüğe derlemde sık rastlanması, o sözcüğün dilde çokça kullanıldığını gösterdiğinden dilde sıkça kullanılan sözcükler dil öğrencilerinin karşısına da sıkça çıkma eğilimindedir. Bu bağlamda hedef dilde en sık kullanılan sözcükleri öğrenmeye odaklanan bir öğrenci dil öğrenim süreçlerini daha başarılı ve hızlı biçimde kat edecektir. İşte bu nedenle “sıklık sözlükleri” derlem verilerinin öğrencilerin kullanımına sunan en önemli çıktılardandır. Sıklık sözlükleri örneğinde olduğu gibi derlemlerden oluşturulacak sıklık listeleri, dil öğrencileri için oldukça faydalıdır (Kilgarriff, 1997). Sıklık sözlükleri hem Zipf Yasası hem de Pareto İlkesi gereği dil öğrencilerine mutlak bir fayda sağlayacağı açıktır. Öğrencilere dili öğrenme aşamasında sadece hız kazandırmakla kalmayacak aynı zamanda kazanılan bu hız öğrencinin kendisine olan güvenini de artıracaktır.

2.3. SÖZLÜKBİLİMDE DERLEM VE SIKLIK DEĞERLERİNİN KULLANIMI

Sözlüklere tarihsel olarak bakıldığında maddebaşı seçimlerinin, genellikle belli edebi eserlerin taranması sonucunda elde edilen sözcüklerin sözlükte yer alması yönteminin kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca sözlük yazarlarının içe bakış yöntemiyle de sözlükte yer alması gerektiğini düşündükleri sözcüklere yer verdikleri bilinmektedir (Özcan, 2019, s. 10). Ancak bu tür uygulamalar nesnellikten uzaklaştıkları gerekçesiyle günümüzde çok tercih edilmezler hatta böylesi uygulamalar sözlükteki maddebaşlarında anlık oluşumların yer almasına dek uzanan bir dizi sorunları da beraberinde getirebilir (Özcan, 2019, s. 10). Oysaki derlemleri taban olarak alan bir sözlük, dilin tüm özelliklerini içerecek bir yapıya bürünür. Bu nedenle sözlük hazırlama sürecinde derlemlerden yararlanılması birçok sözlük projesinin olmazsa olmazlarından. Derlemler, sözlükler için birçok betimleyici veri sunar ancak sıklık değerleri özelinde kullanım biçimlerine baktığımızda alanyazında anılan şu dört başlık

görülmektedir (de Schryver, Joffe, Joffe & Hillewaert, 2006, s. 68; Heuberger, 2017):

- Sözlük maddebaşı seçimi
- En sık kullanılan sözcüklerin kullanıcıya gösterimi
- Maddebaşı anlamlarının madde içerisinde sıralanışı
- Maddebaşı tanımlamada sınırlı sayıda sözcüklerin (tanımlama sözcükleri) kullanımı.

2.3.1. SÖZLÜK MADDEBAŞI SEÇİMİ

Bir sözcüğün sözlükte maddebaşı olarak yer alabilmesi için o sözcüğün dilde sıkça kullanılıyor olması gerekmektedir. Derlem tabanlı bir sözlükte maddebaşı seçiminde kullanılan en önemli ölçüt bir sözcüğün derlemde ne kadar sık gözlemlendiğidir. Yani sözcüğün dilde tutunma sergileyerek “sözlükselleşme”si koşulu aranmaktadır. Bauer’e (1983, 2001) göre bir sözcüğün sözlükselleşebilmesi için üçlü bir süreç gereklidir. Bunlar;

1. Anlık Oluşum (Nonce formation)
2. Yerleşikleşme (Institutionalization)
3. Sözlükselleşme’dir (Lexicalization).

2.3.1.1. ANLIK OLUŞUM (NONCE FORMATION)

Anlık oluşum “konuşucu ya da yazar tarafından o anda, o anın ihtiyacını karşılayabilmek için, ana özgü, uydurulmuş yeni bir sözcük”tür (Bauer, 1983:45). Uzun (2006, s. 89) anlık oluşum için şu örnekleri sıralar; *ödevsever, verginç, saptayım, görünge, küskü, sencil, apartkondu, bilinçüstü*.

Bu aşama türetim sürecindeki ilk aşamadır ve bu nedenle yalnızca sözcüğün türetildiği bağlamda kullanılabilir, bağlam değiştiğinde anlamını ya da etkisini kaybeder. Bu anlam ya da etki kaybı nedeniyle de tutunma göstermez, gösteremez (Özcan, 2019, s. 10).

2.3.1.2. YERLEŞİKLEŞME (INSTITUTIONALIZATION)

Bauer (1983) anlık oluşum olarak ortaya çıkan bir sözcüğün, diğer konuşucular tarafından kabul edilip kullanılmaya başlandığında artık yerleşikleşmeden bahsedileceğini aktarmaktadır. Bu aşamada anlık oluşumun ardından sözcük için geçerli olan diğer anlam bir çeşit anlam belirsizliğine (*ambiguity*) neden olabilir ancak sürecin doğası gereği bu potansiyel anlam belirsizliği göz ardı edilir ve olası anlamlardan biri tercih edilir (Bauer, 1983, s. 48). Buna ek olarak, zaten var olan sözcüklerin metafor yardımıyla anlamının genişletilmesi de yine yerleşikleşme sürecinin bir parçası olarak kabul edilir. Bu duruma en güzel örnek

tilki sözcüğünün “çok kurnaz” anlamında kullanılması olarak gösterilebilir (Leech, 1974, s. 227; Lipka, Handl & Falkner, 2004, s. 6).

2.3.1.3. SÖZLÜKSELLEŞME (LEXICALIZATION)

Sözlükselleşme ise “*yeni bir sözcüğün dilde belirli bir sözlüksel içerikle, belirli bir çapta yaygınlaşması, tutunması*”dır (Uzun, 2006, s. 89). Ancak bu yaygınlaşmayı anlamak ya da hangi sözcüklerin bu süreci tamamladığına karar vermek karmaşık süreçlere dayanır ve güç bir iştir (Uzun, 2006, s. 89). Bir sözcüğün sözlükte maddebaşı olarak yer alabilmesi için sözlükselleşmesi gerekir ve bu durumun gerçekleşmesi ise sözlükselleşmenin en önemli kanıtıdır. Schmid (2010, s. 101) “*sık görülen yapıların, yalnızca güncel söylemde değil, aynı zamanda dilsel sistemde de, daha az sıklıkla görülenlerden çok daha belirgin bir yer tuttuğu düşünülmektedir*” diyerek sıklığın önemini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, Aksan (2004, s. 376) maddebaşı seçimi sürecinde dilde sıkça kullanılan sözcüklere sözlükte “maddebaşı değerinin verilmesi” gerektiğini belirtmektedir. Bu değer verildiği “*mükemmel bir sözlük, tamamıyla ve yalnızca, dilin karakteristik ve tipik kullanım ortamlarından toplanmış, temsil yeteneği olan yazılı ve sözlü bütüncüye (corpus) dayanmalı ve belirli bir sözlükselleşme stratejisine sahip olmalıdır*” (Uzun, 2006, s. 90). Uzun bu sözleriyle sözlük oluşturmanın ilk adımlarından biri olan maddebaşı seçimi sürecinde derlem sıklık değerlerinden yararlanılması gerektiğinin altını bir kez daha çizmektedir. Bu bağlamda derlemler, sözcüklerin bu tutunma eğilimini göstermesi açısından önemli bir kaynaktır ve dilde sık kullanılan sözcüklere sözlüklerde yer verilir.

2.3.2. EN SIK KULLANILAN SÖZCÜKLERİN KULLANICIYA GÖSTERİMİ

Derlem sıklık değerinin sözlük kullanıcıları tarafından en açık biçimde görülebileceği kullanım alanı, bu verilerin maddebaşında kullanıcıya gösterilmesidir. Özellikle İngilizce sözlüklerde sıklık değerlerinin hem genel sözlüklerde hem de öğrenci sözlüklerinde farklı biçimlerde de olsa sıkça kullanıldığı görülmektedir. 1960’lardan itibaren derlem verilerinin sözlüklerde kullanılmaya başlandığı (Faaß, 2017), 1990’lardan başlayarak da *Longman (LDOCE3)* ve *Collins (COBUILD2)* sözlüklerinde derlemde elde edilen sıklık verilerinin sözlüklerde gösterilmeye başlandığı görülmektedir (Kilgarriff, 1997). Maddebaşı olarak seçilen ve sözlüğe alınan sözcüklerin derlemde ne kadar sık gözlendiği bilgisi kullanıcıya farklı sözlüklerde farklı biçimlerde aktarılmaktadır. Kimi sözlükler bu nedenle renkli imgeler, kimileri de değişik işaretleme yöntemlerini kullanır.

2.3.3. MADDEBAŞI ANLAMLARININ MADDE İÇERİSİNDE SIRALANIŞI

Derlem sıklık değerlerinin sözlük çalışmalarındaki bir başka kullanımı da madde anlamlarının maddebaşı içerisinde sıralanması içindir. Birden fazla anlamı olan

sözcüklerin anlamları genellikle kullanım sıklığına göre sıralanır yani bir sözcüğün en çok kullanılan anlamı birinci anlam, ardından gelenler de ikinci, üçüncü anlam olarak devam eder. Derlemlerin yaygın olarak kullanılmalarından önce sözlük yazarının bu tercihi genellikle kendi sezgileriyle yaptığı bilinmektedir. Madde anlamlarının derlem sıklık değerlerine göre sıralanması ilk olarak *Collins COBUILD* ile birlikte başlar (Lew, 2013a). Sonrasında derlem tabanlı diğer sözlükler de bu uygulamayı takip ederler. Longman LDOCE ön içeriğinde (*front matter*) açık bir biçimde madde anlamlarının derlem sıklık değerine göre düzenlendiğini belirtmektedir. Her ne kadar kolay bir yöntem gibi görünse de uygulamada kimi zaman bazı güçlüklerle de karşılaşılabilir. Alanyazında derlem kullanan sözlüklerin anlam sıralamasını (*sense ordering*) yaparken mutlaka derlemin kullandığı kaynakların dengeli olması gerektiği aktarılmakta ve aksi durumda derlemin içeriği doğrultusunda bazı sıralama yanlışlarının olabileceği eklenmektedir. Buna örnek olarak da *Collins COBUILD* (1987)'de “*summit*” (tepe) maddesinde yer alan “politik toplantı” anlamının “dağın tepesi” anlamından önce kullanılması gösterilmektedir (Lew, 2013a, s. 292). Ayrıca alanyazında madde anlamlarının sıralanışında adı geçen diğer yöntemler şöyledir; sözcüğün *kronolojik/tarihsel* kullanımına uygun anlam sıralanış yöntemi (kullanan *Merriam-Webster*), sözcüğün *ayırıcı/belirteli* bir özelliğine göre anlam sıralanışı, sözcüğün daha genel anlamından özel anlamına doğru *mantıksal* anlam sıralanışı (kullanan *Oxford Dictionary of English*) (Lew, 2013a, ss. 291-294). Tüm bu diğer yöntemler bir biçimde sözlük yazarı ya da yayınevi editörünün karar verici olarak sürece dahil olmasını gerektirmektedir, bu nedenle derlem tabanlı madde anlam sıralaması kadar nesnel olamayacaklardır.

2.3.4. MADDEBAŞI TANIMLAMADA SINIRLI SAYIDA SÖZCÜKLERİN (TANIMLAMA SÖZCÜKLERİ) KULLANIMI

Anadili konuşucuları için hazırlanan sözlüklerdeki tanımların kimi durumlarda dil öğrencilerine karmaşık gelmesi nedeniyle tanımların daha sade ve anlaşılır bir dille yapılması ihtiyacı doğmuştur. Bu ihtiyaç doğrultusunda özellikle öğrenci sözlüklerinde tanımların öğrencinin anlayabileceği düzeyde ve belli sözcükler kullanılarak yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda, tanımlamalarda sınırlı sayıda sözcüğün kullanıldığı ilk örnek 1935 yılında West ve Endicott'un 23,898 maddeyi 1490 sözcükle tanımladığı *New Method English Dictionary*'dir (Miller, 2017, s. 355). 1978 yılında Longman LDOCE ilk kez benzer bir yolu benimser (Lew, 2013b). Derlemlerin sözlüklerde kullanılmasıyla birlikte sınırlı tanımlama sözcük havuzu/listesi sıklık listelerinden elde edilmeye başlanır ve günümüzde sözlüklerde çoğunlukla kullanılır (Xu, 2012). Her ne kadar bu özelliği gerçekten kullanan birçok yayınevi olsa da dil öğrencilerinin bildikleri belli sayıda sözcüklerle birçok tanımları anlayabildikleri bir sözlük düşüncesi yayınevleri tarafından bir çeşit pazarlama aracına dönüştürülmüş ve sözlüklerinde tanımlama sözcüklerini kullandıklarını söylemelerine karşın liste

dışındaki sözcüklerle tanım yapan sözlükler de bulunmaktadır. Bu duruma benzer biçimde, Xu (2012) yaptığı çalışmada Longman’ın 5 farklı baskısı için kullandığı listelerde sık olmadığı halde tanımda kullanılan sözcüklerle de karşılaşmıştır. Çalışma sonucunda tanımlarda kullanılan sözcüklerin sık kullanılan sözcük listeleriyle olan benzeşimi ortalama olarak %85 ile %93 oranında değiştiğini aktarmaktadır (Xu, 2012, s. 370).

3.ÇALIŞMANIN KONUSU/VERİTABANI

Çalışma konusu, hem genel sözlükler hem de öğrenici sözlüklerinde derlemde elde edilen sıklık verilerinin nasıl kullanıldığıdır. Bu kapsamda, veritabanı olarak derlem kullanan İngilizce ve Türkçe sözlükler kullanılması düşünülmüş, ancak Türkçe için bir öğrenici sözlüğü bulunmadığından böylesi bir sözlük çalışmaya dahil edilememiştir. Her ne kadar Türkçe için böyle bir sözlük bulunmasa da Yabancı Dil Olarak Türkçe alanında kullanılmak üzere hazırlanan iki tane düzey sözlüğü bulunmaktadır ancak bu sözlükler *düzyer sözlüğü* oldukları için çalışmaya alınmamışlardır. Bu düzey sözlüklerinden ilki Yılmaz’ın (2018) hazırladığı *Yabancılar İçin Başlangıç Düzeyi Türkçe Sözlük (A1)*, ikincisi ise 2019’da Fidan, Tomrukçu Küçüköztürk, Arslan ve Basut’un (2019) hazırladığı *Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2)*’dır. İlki çok kısıtlı bir “veritabanı” kullandığı için (A1 düzeyi ders kitapları) ve sadece A1 düzeyini kapsadığı için; ikincisi ise yine sadece A1-A2 düzeyine odaklandığı için daha önce de belirtildiği üzere, çalışmaya dahil edilmemiştir. Benzer biçimde Türkçe için derlem tabanlı bir genel sözlük bulunmadığından Türkçenin resmi sözlüğü olarak kabul gördüğü düşünülen Türk Dil Kurumu tarafından yayınlanan Türkçe Sözlük (TS) (*Türkçe Sözlük*, 2005; *Türkçe Sözlük*, 2011) çalışmaya dahil edilmiş, 10. ve 11. baskılarıyla çevrimiçi sürümü kullanılmıştır.

TDK TS’nin giriş bölümünde sözlüğe kaynaklık eden eserlerden genel olarak bahsedilmiş (bkz. Şekil 4), ancak bu kaynakların hangi ölçütlere göre seçildiği vs. gibi derleme özgü bilgilerin ya da varsa kullanılan bir derlemin adı açık biçimde belirtilmediği için bugün anladığımız anlamda bir derlem kullanmadan hazırlandığı düşünülmektedir.

Dr. Ağakay, sözlük çalışmalarında izlenecek yolu yeniden çizmekle işe başlar. Çeşitli kaynakların taranmasıyla sözlüğe alınacak söz varlığı taslağı ortaya konulmuş, bu söz varlığı genel dilin sözleri ve terimler olarak ikiye ayrılmıştır. Terimler, ilgili bilim dallarına göre; genel dilin söz varlığı ise aralarındaki anlam ilgisine göre tasnif edilmiştir. Canlı dilin söz varlığının yansıtılması için de son yirmi otuz yıl içerisinde yayımlanan belli başlı eserlerden taranan sözler sözlüğe alınmıştır. Bu yollarla ortaya konulan söz varlığındaki terimler ayrı

Şekil 4. Türkçe Sözlük’te sözlüğe kaynaklık eden eserlerin anıldığı giriş bölümünden bir alıntı

İngilizce için ise Miller’ın (2017, s. 354) “*Büyük Altı*” olarak nitelediği sözlükler içerisinde *Collins Cobuild English Dictionary (COBUILD)* (Sinclair, 2000), *Longman Dictionary of Contemporary English (LDOCE)* (Gadsby, 2003), *Macmillan English Dictionary (MED)* (Rundell, 2010) ve *Oxford Advanced Learner’s Dictionary (OALD)* (Hornby & Wehmeier, 2003) çalışma kapsamına alınmıştır. Sözlüklerin adlarından da anlaşılacağı üzere çalışma için hem genel sözlükler hem de öğrenici sözlüklerinin bulunduğu bir küme oluşturulmuştur. Büyük Altı içerisinde yer alan *Merriam Webster Learner’s Dictionary (Merriam-Webster’s advanced learner’s English dictionary, 2008)* tanımlama sözcük listesini 2010’lardan itibaren kullanmaya başlasa da derlem kullanımını tercih etmediği için ve *Cambridge Advanced Learner’s Dictionary (CALD)* (McIntosh ve Cambridge University Press, 2013) ise sık sözcüklerin gösteriminde Ortak Çerçeve Metni’ne (Common European Framework) uygun gösterim yaptığını söylemesine karşın sözcükleri nasıl düzeylendirdiğini açıkça belirtmediği için çalışmaya dahil edilmemiştir.

Çalışmaya dahil edilen sözlüklerin kullandıkları derlemler ve bu derlemlerin sözcük sayıları, güncellenip güncellenmedikleri, derlemin sözlü mü yazılı mı olduğu bilgisi aşağıdaki tabloda verilmektedir (bkz. Tablo 1):

Tablo 1. Çalışma dahilindeki İngilizce sözlüklerin kullandığı derlemlere ilişkin bilgiler

Sözlük	Derlem	Sözcük sayısı	Yıl	Yazılı	Sözlü
Collins COBUILD	The Bank of English	650 milyon	Güncel	+	+
Longman LDOCE	Longman Corpus Network	330 milyon (Yazılı 100m, Öğrenici 10m, Lancaster 30m, Sözlü 10m, Sözlü (ABD) 5m)	Güncel	+	+
Macmillan MED	The World English Corpus	1,6 milyar	Güncel	+	+
Oxford OALD	British National (BNC)	Corpus 100 milyon	~1990- 2007	+	+

4.YÖNTEM

Çalışmanın amacı doğrultusunda seçilen sözlükler içerisinde öncelikle farklı sıklık değerlerine sahip sözcüklerin sözlükte nasıl gösterildiğine bakılmıştır. Bu işlem için sözcükler belirlenirken Amerikan/İngiliz İngilizcesini yansıtması amacı gözetilmiş ve sıklık değerlerinin kontrolü için British National Corpus (BNC) (“The British National Corpus, version 3 (BNC XML Edition)”, 2007) tabanlı wordcount.org ve Corpus of Contemporary American English (COCA)

(Davies, 2008) tabanlı “Güncel Amerikan İngilizcesi Sıklık Sözlüğü (GAİSS)” (Davies & Gardner, 2010) kullanılmıştır (bkz. Tablo 2):

Tablo 2. BNC ve COCA derlemlerinde yer alan farklı sıklıktaki sözcükler

Sözcük	Wordcount.org	GAİSS
and (ve)	3	3
go (gitmek)	105	35
given (verilmiş)	200	3042
vicious (şiddetli, korkunç)	7713	-
bleach (ağartmak/çamaşır suyu)	16653	-
bleachery (ağartma bölümü, kasar atölyesi)	-	-

Türkçe sıklık değerleri için Türkçe Ulusal Derlemi (Y. Aksan ve diğ., 2012) temel alınarak hazırlanan “*A Frequency Dictionary of Turkish: Core Vocabulary For Learners* (Türkçe Sıklık Sözlüğü: Öğrenenler için Temel Sözcükler - TSS)” (Y. Aksan ve diğ., 2017) kullanılmıştır. İlyas Göz’ün (2003) Türk Dil Kurumu Yayınları’ndan çıkan “*Yazılı Türkçenin Kelime Sıklığı Sözlüğü*” sadece yazılı kaynakları temel alması nedeniyle çalışmaya dahil edilmemiştir. Bu bağlamda çalışma, belge tarama ile elde edilmiş verilerin çözümlendiği betimsel bir çalışmadır.

5. BULGULAR

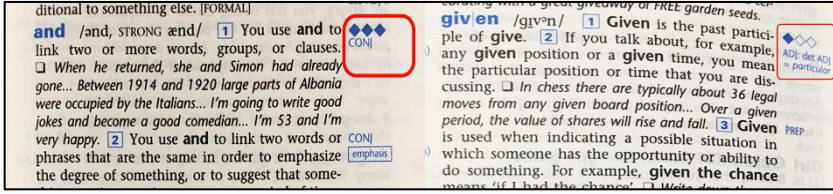
Yapılan çalışma sonucunda yöntemde adı geçen sözlükler incelenmiş ve sıklık değerlerinin sözlüklerde kullanım alanları göz önünde bulundurularak aşağıdaki bulgular elde edilmiştir:

5.1. SÖZLÜK MADDEBAŞI SEÇİMİ

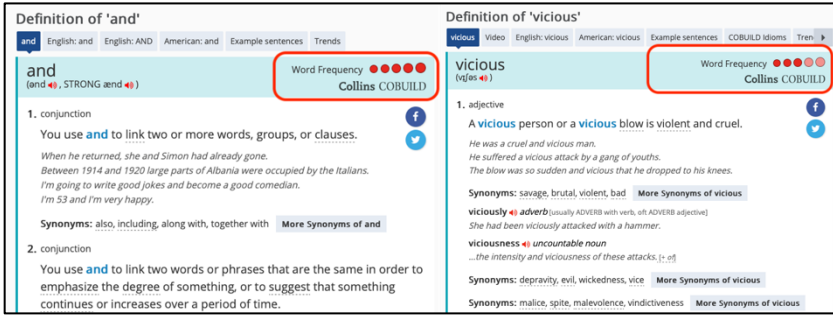
Sözlük maddebaşı seçimi sürecinde çalışma kapsamına alınan tüm İngilizce sözlüklerin bir derlem ya da derlemler bütününden faydalandığı görülmüştür. Bu uygulama özellikle 1990’larla birlikte hız kazanmış ve sözlüklerin oluşturulma aşamalarının ilk basamağı olarak tüm sözlük çalışmalarında geniş bir biçimde benimsenmiştir. Ayrıca yayınevleri bu bilgiyi açık bir biçimde sözlüğün ön içeriğinde (*front matter*) dile getirmektedirler. Oysaki Türkçe sözlükleri temsil edebilmesi için çalışmaya katılan TDK TS’de ön içerikte bulunan üstü kapalı anlatımdan bazı eserlerin sözlüğe kaynaklık ettiği bilgisi yer alsa da bu kaynakların günümüz ölçütlerinde bir derleme eş olmadığı anlaşılmaktadır.

5.2. EN SIK KULLANILAN SÖZCÜKLERİN KULLANICIYA GÖSTERİMİ

Sözlük kullanıcılarına sıklık değerlerinin gösterilmesi ise çalışma kapsamındaki tüm İngilizce sözlüklerde farklı biçimlerde olsa da kullanıldığı gözlemlenmiştir. *Collins COBUILD* sözlüğünde 4000 sözcüklük bir sıklık kümesi kullanılmış ve maddebaşlarının yanında içi dolu/boş toplamda üç adet elmas işareti konarak kullanıcıya sıklık değerleri gösterilmeye çalışılmıştır (bkz. Şekil 5). Ancak aynı sözlüğün çevrimiçi sürümünde aynı sıklık sözcük kümesi kullanılmasına karşın toplamda beş adet içi dolu/boş daire kullanıldığı görülmüştür (bkz. Şekil 6).

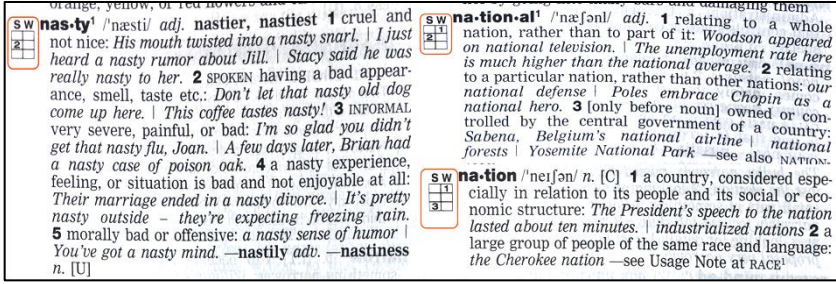

Şekil 5. Collins Cobuild (COBUILD) Sıklık Değerinin Sözlükte Gösterimi

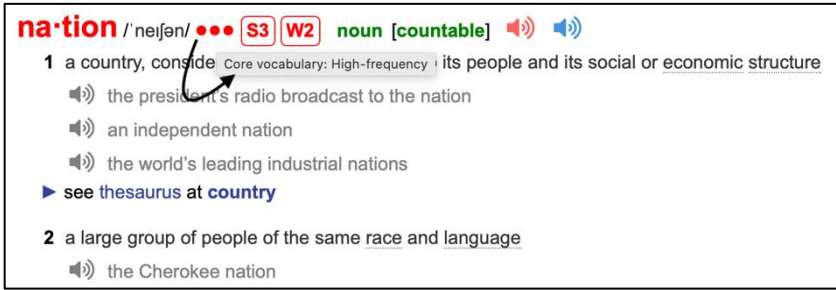
Şekil 6. Collins Cobuild (COBUILD) Çevrimiçi Sürümünde Sıklık Değerinin Sözlükte Gösterimi

Longman LDOCE sözlüğünde ise 3000 sözcükten oluşan bir sıklık kümesi için imleme işareti yerine derlemin özelliğini belirtmek amaçlı olarak sözlü anlamına gelen “*spoken*” sözcüğünün ilk harfi olan “S”, yazılı anlamına gelen “*written*” sözcüğünün ilk harfi olan “W” ile 3 küme üzerinden sıklık bilgisinin hangi derlemdede bulunduğu bilgisi kullanıcılara verilmektedir (bkz. Şekil 7). Bu özellikle kullanıcılara baktıkları sözcüğün sıklığının sözlü ya da yazılı derlemdede yerini göstermesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Böylece sözlük kullanıcılarına sözcüğün sözlü dilde mi yoksa yazılı dilde mi daha sık kullanıldığını göstermekte hatta sözlü dilde çokça geçen ancak yazılı dilde sıkça kullanılmayan sözcükler konusunda da önemli bilgiler sağlayacağı gözlenmiştir. Şekil 7’de gösterilen örneklerden “*nasty*” maddesi incelendiğinde sözlü derlem sıklığının 3 üzerinden 2 olduğu ancak yazılı derlemdede aynı sözcüğün sıklık listesinde yer almadığı görülebilir. Böylesi bir bilginin dil öğrencileri için oldukça faydalı olacağı açıktır.

Şekil 7. Longman LDOCE'de Sıklık Değerinin Sözlükte Gösterimi

Aynı sözlüğün çevrimiçi sürümünde ek olarak içi (sıklığa göre dolu/boş olmayan) hep dolu daireler kullanılmaktadır, ancak bu daireler sözlü ya da yazılı sıklık ayırımı yapmaz, imleçle üzerine gidildiğinde “Temel sözvarlığı: Sık kullanılan” ibaresi belirir (bkz. Şekil 8).

Şekil 8. Longman LDOCE Çevrimiçi Sürümünde Sıklık Değerinin Gösterimi

Macmillan MED ise çalışma kapsamında ele alınan sözlükler içerisinde sık sözcük listesindeki sözcüklerin sayısı en yüksek olanıdır. 7500 sözcükten oluşan bir sıklık listesi kullanılmaktadır ve sözcük eğer bu liste içerisinde yer alıyorsa diğer tüm maddebaşlarında kullanılan siyah renk yerine kırmızı renkle yazıldığı görülmüştür. Sözcüğün sıklık listesindeki yerini belirtmek için toplamda üç yıldızdan oluşan bir işaretleme sistemi kullanılır; yan yana duran üç yıldız en sık 2500 içerisindeyse, iki yıldız ikinci en sık 2500 içerisindeyse, üç yıldız ise üçüncü en sık 2500 sözcük içerisindeyse kullanılır (bkz. Şekil 9):

<p>given DEFINITIONS AND SYNONYMS ★</p> <p>ADJECTIVE ONLY BEFORE NOUN UK /gɪv(e)n/</p> <p>DEFINITIONS 2</p> <p>1 used for referring to a particular thing</p> <p>About 250 students are working with us at any given time. In a given situation, more than one of these methods may</p> <p>Synonyms and related words</p>	<p>and DEFINITIONS AND SYNONYMS ★★★</p> <p>CONJUNCTION strong UK /ænd/weak UK /ən/UK /ænd/</p> <p>DEFINITIONS 9</p> <p>And can be used in the following ways:</p> <p>as a conjunction (joining two words, phrases, or clauses);</p> <p>as a way of starting a new sentence and relating it to the previous sentence.</p> <p>working. And that's not the only problem. My name is Chris.</p>
--	---

Şekil 9. Macmillan MED Çevrimiçi Sürümünde Sıklık Değerlerinin Gösterimi

Oxford OALD sözlüğünde iki sık sözcük listesi kullanılmaktadır; Oxford 3000 ve Oxford 5000 listeleri. Oxford 3000 listesi Avrupa Ortak Çerçeve Metni'nde (CEF) belirtilen A1 ile B2 arasındaki düzeye uygun sözcükleri, Oxford 5000 ise B2 ile C1 arasındaki düzeye uygun sözcükleri barındırır. Sözlüğün basılı sürümünde sık kullanılan sözcükleri belirtmek için herhangi bir imleme kullanılmazken çevrimiçi sürümünde bir anahtar sembolü ve yanında Ortak Çerçeve Metni'ne uygun olan dil düzeyi belirtilmektedir (bkz. Şekil 10):

<p>and conjunction</p> <p>A1</p> <p>/ænd/, /ən/, /n/, strong form /ænd/</p> <p>/ænd/, /ən/, /n/, strong form /ænd/</p> <p>used to connect words or parts of sentences</p> <p>1 ★ A1 also; in addition to</p> <ul style="list-style-type: none"> • bread and butter • a table, two chairs and a desk • Sue and I left early. 	<p>vicious adjective</p> <p>C1</p> <p>/ˈvɪʃəs/</p> <p>/ˈvɪʃəs/</p> <p>1 ★ C1 violent and cruel</p> <p>SYNONYM brutal</p> <ul style="list-style-type: none"> • a vicious attack
---	--

Şekil 10. Oxford OALD'de Sıklık Değerinin Gösterimi

Oxford OALD, çalışma kapsamında incelenen sözlükler içerisinde sözcüklerin hangi düzeye uygun olduğunu Ortak Çerçeve Metnine göre gösteren tek sözlüktür ve bunu yaparken önce sözcüğün sıklık değerini derlemeden kontrol eder, ardından bu sözcüğün sıklık değerine göre ortalama hangi düzeyde yer alabileceğini belirleyip o düzeydeki öğretim materyallerini kontrol eder ve düzeyi buna göre belirler (Moore, 2020, s. 11). Bu özelliğiyle sadece sık kullanılan sözcükleri belirtmekle kalmaz, o sık sözcüklerin içerisinde de düzeye göre kullanılan sözcükleri de göstermiş olur. Özellikle bir öğrenici sözlüğü olması itibarıyla bu bilginin sağlanması önem taşımaktadır.

Türkçe için seçilen TDK TS'de maddelerin sıklık değerleri gösterilmemektedir.

5.3. MADDEBAŞI ANLAMLARININ SIRALANIŞI

Çalışma kapsamındaki sözlükler içerisinde *Collins COBUILD*, *Longman LDOCE* ve *Oxford OALD*'nin madde anlamlarının sıralanışında sıklık verilerinden yararlandığı, Macmillan MED de anlam sıralamasını mantıksal sıralama ilkesini takip ederek yaptığı alanyazından (Lew, 2013a) ve incelenen örneklerden anlaşılmaktadır. *Oxford OALD*'de yer alan “*outside*” maddesinin anlamları sıralanırken sıklık değeri yüksek olan ve bu nedenle A2 düzeyine uygun anlamı birinci sırada, sıklığı daha düşük olup B1 düzeyine uygun anlamı ikinci sırada ve sıklığı daha da düşük olup daha ileri bir düzey olan B2'ye uygun olan anlam ise üçüncü sırada verilmiştir (bkz. Şekil 11):

outside preposition

1 ★ **A2** on or to a place on the outside of something

- You can park your car outside our house.

OPPOSITE **inside**

2 ★ **B1** away from or not in a particular place

- It's the biggest theme park outside the United States.
- We live in a small village just outside Leeds.

3 ★ **B2** not part of something

- The matter is outside my area of responsibility.
- You may do as you wish outside working hours.

OPPOSITE **within**

Şekil 11. Oxford OALD'de madde anlamlarının sıralanışı

Türkçe için TDK TS'de madde anlamlarının sıralanışı için tam olarak hangi yöntem ya da yöntemlerin kullanıldığı bilgisi bulunmamakla birlikte sıralamanın derleme dayalı olmadığı derlemden kontrol edilerek gözlenmiştir. Türkçe Ulusal Derlemi'nde (TUD) (Y. Aksan ve diğ., 2012) *çıkmaq* sözcüğünün olası anlamları taranmış ve sözlükte yer alan anlamlarıyla karşılaştırılınca şu bulgular elde edilmiştir; TUD'da *çıkmaq* eylemi sırasıyla en çok *ortaya çıkmaq*, *karşı çıkmaq*, *yola çıkmaq*, *dışarı çıkmaq*, *sahip çıkmaq*, *karşısına çıkmaq*, *öne çıkmaq* biçimlerinde gözlenmiştir. Bu biçimlerin görünüm sıklıkları aşağıdaki tabloda verilmektedir (bkz. Tablo 3):

Tablo 3. Türkçe Ulusal Derlemi'ne (TUD) göre *çıkmaq* eyleminin eşdizimleri

SOL-1'deki en sık eşdizim	SAĞ-1'deki en sık eşdizim
580 ortaya	<i>çıkmaq</i> ve 119
140 karşı	<i>çıkmaq</i> bu 114
97 yola	<i>çıkmaq</i> bir 74
86 dışarı	<i>çıkmaq</i> ama 65
72 sahip	<i>çıkmaq</i> sonra 52
66 karşımıza	<i>çıkmaq</i> da 50
41 öne	<i>çıkmaq</i> yani 46
38 bir	<i>çıkmaq</i> ya 46

Elde edilen bu tabloya göre “*ortaya çıkmak*” anlamı derlemde en üst sırada yer alırken sözcüğün bu anlamı TDK TS’de 34. sırada verilmektedir (bkz. Şekil 12):

<p><i>mi?” -M. Ş. Esendal. 30. (nsz) Niteliği sonradan anlaşılmaq: “Eyvah, bu da ötekiler gibi soysuz çıktı.” -R. N. Güntekin. 31. (nsz) Belirmek, tanınmaq: “Bir ilçe belediye başkanı hepsinden açıkğöz çıktı.” -M. İzgü. 32. (nsz) Davranışta herhangi bir niteliği bulunmaq: “Akıllı çıktı da arkadaşına uymadı. 33. (nsz) Yerinden oynamaq: “Fukaranın hem sağ bileği çıkmış hem davulu patla-</i></p>	<p><i>mıştı.” -R. N. Güntekin. 34. (nsz) Görünür veya belli bir durumda bulunmaq: “Tencerenin bakırı çıktı. Zayıflıktan kemikleri çıkmış. 35. (nsz) Oluşmaq, olmaq: “Fırtına çıkmak. Soğuk çıkmak. 36. (nsz) Piyasaya sürülmek. 37. (nsz) Bitmek, büyümek, sürmek: “Ekinler çıkmaya başladı. Bıyığı çıktı. 38. (nsz) Verilmek: “Maaş çıkmak. Emir çıkmak. 39. (nsz) Ay veya mevsim geçmek: “Mart çıktı.</i></p>
---	---

Şekil 12. TDK TS’de “*çıkmaq*” sözcüğünün 34. anlamı

TUD’da ikinci sırada yer alan “*karşı çıkmak*” anlamı, TS’de 29. anlam olarak verilmekte, TUD’da 3. sırada yer alan “*yola çıkmak*” anlamı TS’de 18. sırada, TUD’da 4. sırada yer alan “*dışarı çıkmak*” anlamı TS’de birinci anlam olarak verildiği görülmektedir (bkz. Şekil 13):

<p>çıkmaq, -ar (-den) 1. İçeriden dışarıya varmaq, gitmek: “Ortalık ağarırken bir arkadaşımınla yorgun adımlarla konaktan çıktık.” -F. K. Atay. 2. (nsz) Elde edilmek, sağlanmaq, istihsal edilmek: “Bu mülakatımızdan esaslı bir netice çıkmadı.” -Atatürk. 3. (nsz) Bir meslek veya bilim kurumunda okuyup yetişmek, mezun olmaq: “Çiçeği burnunda subay çıkar çıkmaz, ben size bir emir eri-</p>	<p><i>bulurum.” -H. Taner. 4. Bulunduğu yeri bırakıp başka yere geçmek, taşınmaq, ayrılmak, ilgisini kesmek: “Yeni evimizden çıkıp eski evimize taşındık.” -Y. Z. Ortaç. 5. Süresi dolduğunda ayrılmak: “Dairenden çıkmak. Hastaneden çıkmak. Cezaevinden çıkmak. 6. (nsz) Yapılmak, yürümek: “Bu dairede işler kolay çıkmaz. 7. Yetişecek ölçüde olmaq: “Bu kumaştan bir palto çıkar mı? 8.</i></p>
--	--

Şekil 13. TDK TS’de “*çıkmaq*” sözcüğünün 1. anlamı

Bu ve bunun gibi birçok örnek TS’de bulunabilir. Bu nedenle TDK TS’de madde anlam sıralamasında derlem verilerinin kullanılmadığı açıktır.

5.4. MADDEBAŞI TANIMLAMADA SINIRLI SAYIDA SÖZCÜKLERİN (TANIMLAMA SÖZCÜKLERİ) KULLANIMI

Çalışma kapsamına alınan İngilizce sözlüklerin kullandıkları tanımlama sözcük listelerinin en sık 2000 ile 3000 sözcük arasında değiştiği görülmüştür. Türkçe Sözlük için kullanılan bir tanımlama sözcük listesi ise bulunmamaktadır (bkz. Tablo 4):

Tablo 4. Sözlüklerde Tanımlama Sözcük Listesi Sözcük Sayıları

Sözlük	Tanımlama Sözcük Listesi Sözcük Sayısı
Collins COBUILD	2500
Longman LDOCE	2000
Macmillan MED	2500
Oxford OALD	3000
TDK TS	-

Longman LDOCE çevrimiçi sürümünde tanımlama için kullandığı sözcüklerin bir listesini sunmaktadır (bkz. Şekil 14):

The Longman Defining Vocabulary									
Here is the list of defining words in the <i>Longman Dictionary of Contemporary English</i> (LDOCE). All definitions in the dictionary are elsewhere in the dictionary). The defining vocabulary was chosen using common English frequency lists.									
See the list with coloured columns for easy viewing.									
If this list is too long, start with a shorter list.									
a	block	courage	excuse	happen	lightning	oneself	quiet	slippery	title
ability	blood	course	exercise	happy	like	onion	quite	slope	to
about	blow	court	exist	hard	likely	only	rabbit	slow	tobacco
above	blue	cover	existence	harden	limb	open	race	small	today
abroad	board	cow	expect	hardly	limit	operate	radio	smell	toe
absence	boat	coward	expensive	hardship	fine	operation	railway	smile	together
absent	body	cowardly	experience	harm	lion	opinion	rain	smoke	tomorrow
accept	boil	crack	explain	harmful	lip	opponent	raise	smooth	tongue
acceptable	bomb	crash	explanation	harmless	liquid	oppose	range	snake	tonight
accident	bone	cream	explode	hasty	list	opposite	rank	snow	too
accordance	book	creature	explosion	hat	listen	opposition	rapid	so	tool
according	boot	creep	explosive	hate	liter	or	rare	soap	tooth
according to	border	cricket	express	hated	literature	orange	rat	social	top
account	born	crime	expression	have	little	order	rate	society	total
ache	borrow	criminal	extreme	he	live	ordinary	rather	sock	touch
acid	both	crop	eye	head	load	organ	raw	soft	tour
across	bottle	cross	eyelid	health	loaf	organization	reach	soil	tourist
act	bottom	crowd	face	healthy	local	origin	read	soldier	towards

Şekil 14. Longman LDOCE'de Tanımlama Sözcük Listesi

6.SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Elde edilen tüm bu veriler değerlendirildiğinde sıklık değerlerinin hem öğrenici sözlüklerinde hem de tek dilli genel sözlüklerde farklı biçimlerde kullanıldığı görülmektedir. Oxford OALD ve TDK TS hariç diğer sözlüklerin hem basılı hem de çevrimiçi sürümlerinde sıklık değerleri maddebaşında gösterilmiştir. Çalışma kapsamında ele alınan Oxford OALD 6. baskısında maddebaşında yer almayan sıklık verileri Moore'un (2020, s. 16) aktardığına göre 10. baskıdan itibaren sözlükte yer almaya başlamıştır. Diğer yandan sık kullanılan "tanımlama sözcüklerinin" öğrenici sözlüklerinde maddebaşı tanımlarında kullanılarak kullanıcıların tanımlama anlamaya olasılığının artırılmaya çalışıldığı gözlenmiştir.

İngilizce sözlüklerle karşılaştırıldığında Türkçe Sözlük'ün gerek hazırlanma biçimi gerekse sözlüksel verileri sözlükte gösterme konusunda derlem verilerini göz ardı ettiği ortaya çıkmaktadır. İngilizce sözlüklerde oldukça yoğun biçimde yararlanılan derlemelerin Türkçe Sözlük için de önemli bir kaynak oluşturacağı bu

anlamda Türkçe Ulusal Derlemi'nden (Y. Aksan ve diğ., 2012) ve onun önemli bir çıktısı olan Türkçe Sıklık Sözlüğü'nden (Y. Aksan ve diğ., 2017) yararlanılması gerektiği düşünülmektedir. Tüm bunlara ek olarak, sıklık değerlerinin sözlük hazırlama sürecinde kullanımı sözlük verisinin tutarlılığını artırarak, sözlüğün güvenilirliğini yükseltecektir. Sıklık verilerinin sözlüklerde kullanımı özellikle dil öğrencileri için oldukça faydalı olacağı şüphesizdir. Bu bağlamda derlem verileri, Türkçe Sözlük'te kullanılacak olursa elde edilecek olan sözlüğün Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için önemli bir kaynak olacağı şüphesizdir. Türkçe Sıklık Sözlüğünden elden edilen sıklık verileri, İngilizce sözlüklerdekine benzer biçimde maddebaşında gösterildiğinde ortaya aşağıdaki gibi bir sözlük çıkacaktır (bkz. Şekil 15). Böylesi bir sözlüğün Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde uzun yıllardır eksikliği duyulan Türkçe Öğrenci Sözlüğü için de bir ön adım olabileceği düşünülmektedir.

<p>abartılı ●○○○○ <i>sıfat</i> Olduğundan fazla gösterilen, abartmalı, mübalağalı.</p> <p>abartmak ●●○○ (-i durum ekiyle kullanılan fiil) Bir şeyi olduğundan büyük anlatmak, mübalağa etmek.</p> <p>abdest ●○○○○ <i>isim, din bilgisi</i> 1. Müslümanların, bazı ibadetleri yapabilmek için bazı organları yıkayıp bazılarını mesh etme yoluyla yaptıkları arınma. 2. abdest almak, abdest bozmak, abdest bozulmak, abdesti gelmek (veya abdestinde namazında (olmak), abdestinden şüphesi olmamak, abdest basmamak, abdest tazelemek Birleşik Söz: abdestbozan, abdesthane boy abdesti</p> <p>abla ●●○○ <i>isim</i> 1. Bir kimsenin kendinden büyük olan kız kardeşi. 2. Büyük gösterilen kız veya kadın <i>Hatırda kalan şey değişmez zamanla / Ne vefal A. M. Diranas</i> 3. <i>argo söz</i> Genelev veya randevuevi işletmecisi kadın, çağidelim bir sarhoşluk edelim, ablaları şöyle bir dolaşalım. <i>M. Ş. Esendal</i></p> <p>abone ●●○○ <i>isim</i> 1. Parasını önceden ödeyerek süreli yayınları alıcı olmak için hizmet verenle sözleşme yapan kimse. 3. <i>sıfat, mecaz</i> Bir durumuna getiren (kimse). Deyim: abone etmek, abone olmak, abone olmak</p> <p>acaba ●●●● <i>zarf</i> 1. Merak, kararsızlık veya kuşku anlatan bir söz, acep <i>A. F. Abastyanık</i> 2. <i>isim</i> Şüphe, kuşku.</p>
--

Şekil 15. TS'de maddebaşlarında sıklık verilerinin görünümünden bir kesit

KAYNAKÇA

- Adamovic, M. (2009). *Text Analyzer*. Serbia. Erişim adresi: <https://www.online-utility.org/text/analyzer.jsp>
- Aksan, D. (2004). *Dilbilim ve Türkçe Yazıları*. Multilingual.

- Aksan, Y., Aksan, M., Koltuksuz, A., Sezer, T., Mersinli, Ü., Demirhan, U. U., ... Kurtoğlu, Ö. (2012). Construction of the Turkish National Corpus (TNC). N. C. (Conference Chair), K. Choukri, T. Declerck, M. U. Doğan, B. Maegaard, J. Mariani, ... S. Piperidis (Ed.), *Proceedings of the Eight International Conference on Language Resources and Evaluation (LREC'12)*, (21-27 Mayıs 2012) (ss. 3223-3227). Istanbul, Turkey: European Language Resources Association (ELRA).
- Aksan, Y., Aksan, M., Mersinli, Ü. & Demirhan, U. U. (2017). *A frequency dictionary of Turkish: Core vocabulary for learners*. Routledge frequency dictionaries. Milton Park, Abingdon, Oxon; New York: Routledge.
- Aksan, Y., Mersinli, Ü. & Yaldir, Y. (2011). İlköğretim Türkçe Ders Kitapları Derlemi ve Türkçe Ulusal Dil Derlemi Örneklemindeki Sözcük Sıklıkları. V. D. Günay, F. Özden, B. Çetin ve F. Yıldız (Haz.), *Türkçe Öğretimi Üzerine Çalışmalar* içinde (ss. 397-408). İzmir: DEDAM Yayınları.
- Bauer, L. (1983). *English word-formation*. Cambridge textbooks in linguistics. Cambridge: Cambridge Univ. Press.
- Davies, M. (2008). The Corpus of Contemporary American English (COCA): One billion words, 1990-2019. Erişim adresi: <https://www.english-corpora.org/coca/>
- Davies, M. & Gardner, D. (2010). *A frequency dictionary of contemporary American English: Word sketches, collocates, and thematic lists*. Routledge frequency dictionaries (1st ed.). London ; New York: Routledge.
- de Schryver, G.-M., Joffe, D., Joffe, P. & Hillewaert, S. (2006). Do Dictionary Users Really Look Up Frequent Words? —On the Overestimation of the Value of Corpus-based Lexicography. *Lexikos*, 16, 67-83.
- Faaß, G. (2017). Lexicography and corpus linguistics. P. A. Fuertes-Olivera (Haz.), *The Routledge Handbook of Lexicography* içinde. Routledge. doi:10.4324/9781315104942.ch8
- Fidan, D., Tomrukçu Küçüköztürk, B., Arslan, H. & Basut, M. (2019). *Yabancılar İçin Türkçe Görsel Sözlük ve Etkinlik Kitabı (A1-A2)*. Kültür Sanat Basımevi.
- Gadsby, A. (Ed.). (2003). *Longman dictionary of contemporary English: [The living dictionary]* (New ed., [repr.]). Harlow: Longman.
- Göz, İ. (2003). *Yazılı Türkçenin kelime sıklığı sözlüğü*. Türk Dil Kurumu yayınları. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Heuberger, R. (2017). Dictionaries to assist teaching and learning. P. A. Fuertes-Olivera (Ed.), *The Routledge Handbook of Lexicography* içinde. Routledge. doi:10.4324/9781315104942.ch19
- Horák, A. & Rambousek, A. (2017). Lexicography and natural language processing. P. A. Fuertes-Olivera (Haz.), *The Routledge Handbook of Lexicography* içinde. Routledge. doi:10.4324/9781315104942.ch12
- Hornby, A. S. & Wehmeier, S. (2003). *Oxford advanced learner's dictionary of current English* (New ed., 6. ed., 4. impr.). Oxford: Oxford Univ. Press [u.a.].
- İmer, K., Kocaman, A. & Özsoy, A. S. (2011). *Dilbilim sözlüğü* (1. basım.). Etiler, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- Kilgarriff, A. (1997). Putting frequencies in the dictionary. *International Journal of Lexicography*, 10(2), 135-155.
- Kocaman, A. & Osam, N. (2000). *Uygulamalı Dilbilim-Yabancı Dil Öğretimi Terimleri Sözlüğü*. Hitit Yayınları.
- Leech, G. (1974). *Semantics*. Harmondsworth: Penguin.
- Lew, R. (2013a). Identifying, Ordering and Defining Senses. H. Jackson (Haz.), *The Bloomsbury companion to lexicography* içinde. Bloomsbury companions. London ; New York: Bloomsbury Academic.

- Lew, R. (2013b). Online Dictionary Skills. I. Kosem, J. Kallas, P. Gantar, S. Krek, M. Langemets ve M. Tuulik (Haz.), *Proceedings of eLex 2013*, 17-19 Ekim 2013 (ss. 16-31). Tallinn: Estonya Dil Enstitüsü.
- Lipka, L., Handl, S. & Falkner, W. (2004). Lexicalization & Institutionalization: The State of the Art in 2004. *Skase Journal of Theoretical Linguistics*, 1(1), 2-19.
- McIntosh, C. & Cambridge University Press (Ed.). (2013). *Cambridge advanced learner's dictionary* (Fourth edition.). Cambridge: Cambridge Univ. Press.
- Merriam-Webster's advanced learner's English dictionary*. (2008). Springfield, Mass: Merriam-Webster.
- Michael Stevens. (2015). *The Zipf Mystery*. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=fCn8zs912OE>
- Miller, J. (2017). Learners' dictionaries of English. P. A. Fuertes-Olivera (Haz.), *The Routledge Handbook of Lexicography* içinde. Routledge. doi:10.4324/9781315104942.ch22
- Moore, J. (2020). The Oxford 3000 and Oxford 5000 the Most Important Words to Learn In English. Oxford University Press. Erişim adresi: <https://oupeltglobalblog.com/2020/07/10/professional-development-guide-2020/oxford-3000-3/>
- Özcan, E. (2019). *Türkçe Genel Sözlük Hazırlama Süreci Üzerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Pareto ilkesi. (2020, 16 Mayıs). *Vikipedi*. Erişim adresi: https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=Pareto_ilkesi&oldid=22455820
- Rundell, M. (Ed.). (2010). *Macmillan English dictionary for advanced learners: Free online access* (2. ed., new ed.). Oxford: Macmillan.
- Schmid, H.-J. (2010). Does frequency in text instantiate entrenchment in the cognitive system? D. Glynn ve K. Fischer (Ed.), *Quantitative methods in cognitive semantics: Corpus-driven approaches* içinde, Cognitive linguistics research (ss. 101-133). Berlin: De Gruyter Mouton.
- Sinclair, J. (Haz.). (1987). *Looking Up—An account of the COBUILD Project in lexical computing*. London: HarperCollins.
- Sinclair, J. (Haz.). (2000). *Collins COBUILD English dictionary* (Repr.). London: HarperCollins.
- The British National Corpus, version 3 (BNC XML Edition). (2007). Distributed by Bodleian Libraries, University of Oxford, on behalf of the BNC Consortium. Erişim adresi: <http://www.natcorp.ox.ac.uk/>
- Türkçe Sözlük*. (2005). (10. bs.). TDK Yayınları.
- Türkçe Sözlük*. (2011). (11. bs.). TDK Yayınları.
- Uzun, N. E. (2006). *Biçimbilim—Temel kavramlar*. Papatya Yayınları.
- Vardar, B. (Ed.). (1998). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. ABC Kitabevi.
- Xu, H. (2012). A Critique of the Controlled Defining Vocabulary in Longman Dictionary of Contemporary English. *Lexikos*, (22), 367-381.
- Yılmaz, E. (2018). *Yabancılar İçin Başlangıç Düzeyi Türkçe Sözlük (A1)*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Zipf yasası. (2017, 27 Nisan). *Vikipedi*. Erişim adresi: https://tr.wikipedia.org/wiki/Zipf_yasası